

Menneskets største skavank er for Pynchon vår tro på at vi fatter og mestrer alt, når vi samtidig ikke skjønner bæret. side 38

Litteraturhovedstaden i øst

Moss er som kjent hjembyen til en rekke store forfattere, og som seg hør og bør fikk kråkebyen i fjor sin egen litteraturfestival. Siden den gang har festivalen vokst, og torsdag begynner 12. mai *Moss og Møllebyen Litteraturfestival 2011*. Temaet er passende nok «Krig og fred». Det liker vi! Praten vil ikke bare gå om Tolstoj og samtidens kriger, men også om Mircea Cărtărescu (Romania), Øyvind Berg, Jonny Halberg, Ole Robert Sunde, Dina Abazovic (Bosnia) og Svetlana Aleksijevitj (Russland), som er blant gjestene.

Totalitær kitsch

Totalitær kunst har noen klare fellestrekk. Disse påpekes i Igor Golomstocks bok *Totalitarian Art*, der den nasjonsbyggende kunsten fra Hitlers Tyskland, Mussolinis Italia, Maos Kina og Stalins Sovjet analyseres. Boken kom opprinnelig i 1991, men er nå ute i ny versjon, der en av de nyskrevne passasjene omhandler kunsten i Saddam Husseins Irak, som også passer inn i Golomstocks teori om «totalrealismen»; hans fellebetegnelse på totalitær kunst. Bildet viser F.S. Shurpins *The Morning of Our Fatherland* (1948).

Måtte gi tapt for påsken

I år falt verdens bokdag på påskeaften, og litteraturen måtte dermed gi tapt for religionen og oppstandelsen. Bokdagen har sitt opphav i Barcelona, der det har vært tradisjon for å gi hverandre bokgave 23. april, skriver Bok & Samfunn. Verdens bokdag blir i dag markert i over 100 land, og i motsetning til påsken kan den flyttes. I 2011 gikk den derfor av stabelen torsdag 5. mai. Her i Norge feiret man blant annet ved gratis utdeling av 91 000 ungdomsbøker fra bokhandlere landet over til lesesugne men akk så fattige ungdommer.

alt «den mest politisk ukorrekte, frittalende, ikonoklastiske og uforsiktede politikerer i vår tid». Ikke minst var han kjent for å sette dyr langt høyere enn mennesker. Som vegetarianer hatet han at dyr ble drept, men da journalisten Robert ...: «Nei, pussig nok». Da han døde av kreft, som han sverget på skyldtes mobiltelefonen, ba han familien fortelle pressen at han var reist til «Tom og de andre hundene sine».

FOTO: PETER MACDIARMID/GETTY IMAGES

vakreste mann i Storbritannia og var helt sentral i den mer eller mindre aristokratiske ungdomsgenerasjonen som herjet London og omegn på 1920-tallet mens de oppførte seg så fjollete at Monty Python kunne overlevd på å parodierte bare dem.

De ble kalt «The Bright Young People» i pressen, men «Vile Bodies» av Evelyn Waugh, som var betydelig vanskeligere å imponere enn sosisetsspaltistene i Fleet Street.

Waugh har selv fått et kapittel i *Døde hvite menn*, vel fortjent. Hans *Brideshead Revisited*, som han selv kalte sitt «Mag Op», altså *magnum opus*, storverk, står i en særklasse når det gjelder beskrivelse av det aristokratiske Storbritannia mellom tvil og tro og kropp og sjel i første halvdel av det 20. århundre. Så får det heller være at tv-utgaven fra 1981 er så vel-designet at man nesten glemmer at den også er kritisk.

«Er det virkelig tilfeldig at sivilisasjonens tilbakegang sammenfaller med sammenbruddet i herregårdslivsstilen?»

JAMES LEES-MILNE

James Lees-Milne var derimot ikke særlig kritisk til det aristokratiske Storbritannia, han var tvert imot mannen som gjorde mer enn kanskje noen andre for bevaring av landets herregårder, *The Great Country Houses*. Han besvarte selv spørsmålet om hvorfor dette var viktig, på uforglemmelig vis: «Er det virkelig tilfeldig at sivilisasjonens tilbakegang sammenfaller med sammenbruddet i herregårdslivsstilen?»

Fascisme, nei takk. Lees-Milne var hele livet gjennom i kontakt med britisk sosietet, og kjente også godt en av de minst tiltalende skikkelsene i den: Sir Oswald Mosley, som stiftet det engelske fascistpartiet. Lees-Milne var riktignok mer betatt av hans kone, Diana, født Mitford: «Det nærmeste man kommer Botticellis *Venus*.» Selv den ellers fattede Waugh lallet om at «hennes skjønnhet gikk som klokkeklang gjennom rommet.»

Men skjønnheten hjalp ikke når det gjaldt ekteparet Mosleys forsøk på å gjøre Storbritannia fascistisk. Det falt fullstendig gjennom, og en av grunnene til at så mange er oppriktig glade i Storbritannia, er selvsagt at britene flest syntes fascismen var idiotisk og ikke et øyeblikk lot seg friste.

Litt forenklet: Da millioner av italienerne og tyskere spradret rundt i svarte og brune uniformer og ruset seg på voldsfantasier, tok den jevne engelskmann på seg

tweedjakke og drakk en kopp te.

Fortsatt er det mange nøytrale som ikke kan se fotballkamper mellom England og Tyskland uten å tenke på sommeren 1940, da forferdelig unge jagerpiloter satt i det grønne gresset mellom Dover og London og var den siste barrieren mot total nazistisk triumf i Europa.

Tåke i kanalen. Derfor, kjære leser, vet du allerede i utgangspunktet om Johan Hakelius' bok er noe for deg. Hva kan man si? Den er full av interessante fakta og morsomme anekdoter, den har en litteraturliste så lang som *The Domesday Book*, den er skrevet med kjærlighet, og den har øye for det absurde og det håpløse så vel som det flotte og verdifulle ved et folk som i sine beste/verste stunder kunne trykke følgende avisforside: «Tåke i kanalen, kontinentet avskåret».

I say.

LASSE MIDTTUN